

ἐξ ὧν 18 μὲν ἐφονεύθησαν 12 δὲ ἐσώθησαν. Ἡ ὀνομαζομένη Θηρεσία Ἀλθέρτ, ἐξεχώθη ζῶσα μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας, ἀπέθανεν ὁμοίως ἔνεκα τῆς αἰτίας. Εἰς ταύτην ἰδίως τὴν πόλιν περὶ τὴν ἡγήθησαν τὰ παραδοξότερα τῶν φαινομένων, σεισμὸν ἄτακτον, κυματώσεις, ἀναπάλσεις, σπασμοὶ καθ' οὓς ἡ γῆ περιστρέφεται πανταχοῦ καὶ περιεδινοῦτο ὡς σκαφίδιον ὑπὸ σίφωνος· μία κελογραφικὴ ἀνερέφθη κοιμώμενη εἰς τὴν στέγην τῆς οἰκίας, τρία πατώματα ὑψηλότερον τοῦ δωματίου αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθον καθημένη· εἰς ἱερὺς καὶ εἰς χωρικὸς ῥιφθέντες γυμνοὶ τὴν νύκτα ἐκτὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, αἰτίνες διαχωριζόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἀπεῖχον ἱκανῶς ἀπ' ἀλλήλων, ἐξασπενδονίσθησαν ἐνηγκαλισμένοι εἰς τὸν ἀέρα, ὡς ναυαγοὶ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὕτως ἐνηγκαλισμένοι κατέπεσαν ἐπὶ σωροῦ ἐρείπων. Οἰκογένειά τις ἐννεαμελὴς κατόκει εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν· καὶ οἱ μὲν κοιμώμενοι εἰς τὴν ἀνωτέραν ὄροσιν κατεσυντρίβησαν καὶ ἐτάφησαν ὑπὸ ἐρείπια· οἱ δὲ εἰς τὴν κάτω οὔτε ἐσαλεύθησαν οὔτε ἐπαθόν τι. Ὁ εἰρηνοδίκης Φιορεντίνος ἐσώθη παραδόξως παρὰ τῆς ἰδίας συζύγου του, ἥτις ῥιφθεῖσα ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ ἐπ' αὐτοῦ, ἐξέτεινεν ὡς ἀψίδα τὸν βραχίονα· οὗτος δὲ ξηρανθεὶς ὑπὸ τοῦ θανάτου ἀπώθει τὰ ἐρείπια.

» Εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην τῆς Ἀγρῆς μία μόνη πόλις, ἡ Μολιτέρνη, εἰ καὶ ὠκοδομημένη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους, διὰ τοῦ αὐτοῦ ὕλικου καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπως καὶ αἱ περὶ αὐτὴν καταστραφεῖσαι, δὲν κατεστράφη διὰ θαύματος, τὸ ὅποῖον οὐδ' ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐξηγήσῃ. Οἱ γεωλόγοι, θαυμάζοντες καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ χωρικοί, καὶ ἐξεστηκότες, ὁμολογοῦσι τὸ μυστήριον, καὶ ἐρωτῶσι τὴν Πανηγίαν πῶς ἔμεινεν ἀνέπαφος ἡ Μολιτέρνη, ἐνῶ ἐκεῖ πλησίον τὸ Μοντεμουρόν ἀπετεφρώθη, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ χιλιάδων ἐργατῶν, βιομηχάνων καὶ εὐπόρων κατοίκων τούτου, ἐπέζησαν μόνον δύο χιλιάδες ἐπαιτῶν θρηνοῦντων τοὺς φονευθέντας ! »

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΤΡΟΣ ΠΡΟΣ ΥΙΟΝ.

Ἐκ τῶν « Στιγμῶν »

ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΑΡΙΤΟΥ (*).

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ,

ὑπὸ τοῦ

ΙΕΡΟΔ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΓΟΓΟΥ.

—ο—

Ἐνθυμοῦμαι τινὰ δυστυχῆ, ὅστις ἀπὸ βχθυπλούτου ἀποκατέστη πενέστατος· διότι γινώσκων μόνον τὸ ἐπαριθμεῖν κενοδοξίᾳ τὰς ἐκυτοῦ χιλιάδας, ἢ ᾧ οὐδὲν παντάπασιν τὸ κηδεσθαι τῶν λεπτῶν· δαπα-

νῶν ἀρειδῶς τὰς εὐτελεῖς διὰ τὴν ποσότητος, ἀνεπαισθῆτως ἀπώλεσε πάντα τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον, καὶ μετὰ μικρὸν ἀθλίως ἐτελεύτησε, μικροῦ δαὲν λιμώττων, ἐπὶ γυμνωμένης κλίνης κατακείμενος, καὶ ἐν πικρᾷ μεταμελείᾳ τὴν ἐκυτοῦ ἀβουλίαν ἐποδύρομενος. Ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι καὶ ἕτερον δυστυχῆ, τῆς αὐτῆς σχεδὸν αἰτίας οἰκτρὸν θῦμα γενόμενον· προτερήματα ἀξιώγαστα ἐκόσμου τὰς ἡμέρας τῆς νεότητος αὐτοῦ, γονεῖς φιλόστοργοι τὸ πᾶν συνεισέφερον ἵνα, ἔσον οἷόν τε, ἀναπτύξωσι βέλτιον τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ τὰς ἐκ φύσεως δωρεάς, καὶ δώσωσιν αὐτῷ παιδείαν καὶ ἐπιστήμην, δι' ὧν ἡδύνατο νὰ ἀποκαταστή ἐυτυχῆς καὶ δόκιμος καθ' ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ νεανίας εἰς τὰς πρώτας αὐτοῦ ἐπιδόσεις ναυαγῆ ἐπὶ τὸν ὀλέθριον τῆς δοκησιοφίας σκόπελον, καὶ ἐφάπαξ ἀπόλλυται ὑπὸ τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς ἐπαράτου οἰήσεως· κρείσσων ἐκυτοῦ φρονήσας καὶ εἰς ὑψηλὰς ἐποπτείας παρπαυθεὶς, ἡγνῶσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς ἐκυτοῦ σπουδὰς τὸν βχθυμὸν καὶ τὴν τάξιν. Προσδιορίζεται μὲν αὐτῷ κύκλος μαθήσεως λίαν κατάλληλος πρὸς τὸν μέλλοντα αὐτοῦ προορισμὸν, ἀλλὰ καταφρονήσας τοῦτον, καὶ μάλα στενὸν καὶ περιορισμένον εὐρών, πολλὰς ἐπιστήμας ἐπιπολαίως ἐμάνθανεν, ἐπισπεύδων ὑπὸ κενοδοξίας νὰ καταπῇ πᾶσαν σοφίαν ἀνθρώπινον. Ἀλλὰ τελευταῖον ἀπεδείχθη πάσης βασίμου γνώσεως ἐστερημένος, καὶ τοῦτ' αὐτό, μηδὲν εἰδὼς ὅ τὰ πάντα ἐπιστάμενος. Καὶ καταφρονεῖ μὲν πρότερον τοὺς ὁμηλικας αὐτοῦ σπουδαστάς, ὅτι ἐν τάξει διήκουσαν τὰ μαθήματα αὐτῶν τοῖς σχολαστικοῖς προγράμμασι παιθηνίως ἐπόμενοι, ἀλλ' ὕστερον αὐτὸς μὲν καταφρονήθη ὑπὸ πάντων, οἱ δὲ τῆς τάξεως φίλοι συμμαθηταί, ἐστέφθησαν τῷ ἀριζήλῳ στεφάνῳ τῆς ἐπιστήμης· διότι οὗτοι μὲν σταγόνας δίκην ἐν διαστήματι χρόνου μακροῦ ἐπιμελῶς συνέλεγον τὸ πρὸς εὐδαίμονα ζωὴν χρήσιμον, ἐκεῖνος δὲ δοκησιοφίαν νοσήσας, μάτην τὸν ἐκυτοῦ χρόνον κατεχνάλωσεν, οὐδὲν ἐντελῶς ἐξέμαθεν, ἀπελείφθη τῶν ἐκυτοῦ ὁμηλικῶν, δυσφόρητον ἄχθος ἐκυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐπὶ τέλους, ἀποκαταστάς.

Ἐπὶ τοιαύτας δυσχερεῖς ἀναμνήσεις ἀνήγαγέ με ἡ ἐπιστολή σου, προσφιλέστατέ μοι υἱέ, θησαυρὲ τῆς καρδίας μου· ἀνεμνήσθην δὲ τούτων ἵνα λύσω ταύτην σου τὴν ἐρώτησιν· « τίνας ἔνεκεν, τὰς ὑψηλοτέρων ἐννοίας σπουδάσαντες, ἑσμέν πάλιν ἀσθενεῖς, ἀνεπαρκεῖς καὶ ἀνίσχυροι, ἵνα ἐν τῷ ἡμετέρῳ βίῳ φανῶμεν τοιοῦτοι ὅποιους ἀπαιτεῖ ὁ λόγος καὶ ἡ συνειδήσις ; » Ἀλλ' ἐγώ, τέκνον ἀγαπητόν, ὥδε πῶς ἐνόησα τὴν ἐρώτησίν σου· « τίνας χάριν, γινώσκοντες τὸ ἀγαθὸν καὶ πρὸς αὐτὸ προσφιλῶς ἐπισπεύδοντες, ἀπροσδοκῆτως πόρρω αὐτοῦ ἀριστάμεθα, καὶ εἰς οὐδὲν τιθέμενοι τὰς τῆς συνειδήσεως σοφὰς παραινέσεις, πολλάκις γινόμεθα οἱ ἀναξιώτεροι τῶν ἁμαρτωλῶν ; » Διότι, ἀπαντῶ σοι, φίλαυτοι καὶ αὐθαίρετοι ὄντες, λησμονοῦμεν ὅτι ἐκ φύσεως ἑσμέν ἁμαρτωλοί, καὶ ἀπ' ἐαυτῶν οὔτε κἂν δυνάμεθα σκεφθῆναι περὶ τίνος ἀληθοῦς ἀγαθοῦ, καὶ

(*) Τοῦ νῦν ἐν Ἱεροσολύμοις Πανερωτάτου ἀγίου Μαλιτουπόλεως.

διότι πάντα ἡμῶν δυνάμεις ἐνυπάρχει ἐν τῇ δυνάμει τῆς χάριτος, τῇ ἐν ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν τελειομένη, ἀλλὰ καὶ πάντα ἡμῶν ἐλπίς οὐκ ἐν ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τῷ Θεῷ. Ἐάν μὲν λοιπὸν εἰλικρινῶς ἐμπιστευθῶμεν ἐκυτοῦς εἰς τὴν σωτήριον χειραγωγίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεχῶς μετὰ προσοχῆς ἐγκαρδίου καταφεύγωμεν ἐπὶ τὴν θείαν ἀντίληψιν, ἀναντιρρήτως ὀφείμεθα ἐν ἐκυτοῖς τὴν ἀλλοίωσιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου, ὁσημέραι ἐπὶ τὰ πρόσω ἐπεκτεινόμενοι, τὰς ἐκυτοῦ ἐπιθυμίας ἐν ἀγαθοῖς ἐμπιπλῶντες, τὰς δὲ ψυχὰς αἰετοῦτε κοσμοῦντες καὶ αὐξοῦντες, ὡς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, τῷ ἡλίῳ ὑποθαλπόμενα, καὶ τῇ οὐρανίῳ δρόσῳ ζωογονούμενα.

Ἀλλ' ἐν τούτῳ δὲν ἀρνούμαι, ὅτι πρὸς τὴν ἡμετέραν πνευματικὴν ζωὴν καὶ ἐπίδοσιν, τῆς θείας χάριτος συνεργούσης, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς ἐργάζεσθαι, ὅσον τὸ ἐρ' ἡμῖν ὅθεν μὴ ἀρκαούμενος εἰς τὰ προλεχθέντα, πέμπω σοι, φίλον τέκνον, τὴν ἐμὴν πατρικὴν συμβουλὴν, τὴν ὁποῖαν καλῶς ποιήσας ἐξηγήσω παρ' ἐμοῦ δι' ἐπιστολῆς. Καὶ δὴ ἐπίγνωθι, υἱέ μου, γήινου σοφίας καὶ ἀρετῆς γνώμονα ἀκριβέστατον, ἵνα μηδέποτε ἀμαρτήσης ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πάντοτε ἀπροσκόπτως ἐπιδίδης πρὸς τὴν εὐτυχίαν καὶ τελειότητα· διό, δέομαί σου μεθ' ἀπάσης ἀγάπης πατρικῆς, ὅπως ἐγχαράξῃς τοῦτον ἐν τῷ βίῳ τῆς ἀπαλῆς σου καρδίας, καθότι οὐκ ἔστιν ἐμὴς, ἀλλὰ σοφοῦ Θεοπνεύστου, προτιθεμένου ἵνα ἐν παντὶ καθυδηγῇ τὴν βουλήν σου εἰς τέλος ἀγαθόν. «Ἐν μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει» (Σειρ. γ'. ιε) ὅπερ ἔστι, μὴ καταφρόνει τὰ μικρὰ καὶ ταπεινὰ τῆς ζωῆς, ἔστω πάντοτε πιστὸς εἰς τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ ἔσθ' ἀγαθός. Ἰδοὺ βίου θεωριλοῦς ὁδηγὸς ἀσφαλέστατος.

Ἀλλ' ὑμεῖς πάντες οἱ τῆς παιδείας τρόφιμοι, ὅσοι μᾶλλον πλουτεῖτε ὑψηλοτέρων ἐννοιῶν, τοσούτῳ βέλτιον κατανοεῖτε τὸ τῆς ἀμαρτίας αἰσχρὸν καὶ ποταπὸν ἔχει καλῶς· ἀλλὰ τί τὸ ἐκ τούτου κέρδος; Περέρχεται χρόνος ἱκανός, καθ' ὃν ὑμεῖς ἐξασκείσθε εἰς τὸν κατὰ τῆς ἀμαρτίας πόλεμον, ἐλεγχοντες ἢ παραινοῦντες τοὺς ἄλλους διὰ λόγων ἰσχυρῶν καὶ γενναίων· ἀλλ' ἐν τούτῳ καὶ ὑμεῖς πιστοποιεῖ ἢ συνειδησίς, ὅτι οὐδόλως ἐβαλτιώθητε, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἥδη διατελοῦντες· ὑμεῖς μὲν ἴσως ἀπέχετε τῶν βαρέων ἐκείνων πλημμελημάτων, τὰ ὅποια μετὰ λύπης καὶ δυσαρσκειᾶς βλέπετε τοὺς ἄλλους πράττοντας, ἀλλ' ἔχετε πολλὰς καὶ ἀσυγγνώστους ἐλλείψεις, καὶ τὰς πλείστας γενηρακυίας, καὶ ἐπομένως δυσεξαλείπτους. Καὶ ὁμολογεῖτε μὲν τὴν τούτων αἰσχρότητα, ἀρροῶντες πρὸς τὴν ἐκ τούτων ἀπαλλαγὴν, ἀλλ' ἀγευστοὶ ὄντες οἱ πλείους τῆς χριστιανικῆς ταπεινότητος, ἀνωφελῶς μέμψεσθε ἐαυτοὺς, τὴν ἀμαρτίαν, τὸ πᾶν, οὐδὲν λυσιτελές κατορθοῦντες.

Ἀλλ' ἐάν ἐπιθυμῇς, ὦ τέκνον, τὴν σεαυτοῦ διόρθωσιν, ἐξάλειψον κατ' ὀλίγον τὸ ἐν σοὶ κακόν, μάθε παρὰ τῆς συνειδήσεως τὰς ἀσθενείας καὶ τὰ ἐγκλήματα σου, προσδιόριστον τὸ πάντων ἰσχυρότερον, καὶ ἐξοπλισθεὶς διὰ τῆς σταθερᾶς ἀποφάσεως καὶ

τῆς ὑπομονῆς, ὀρθῶς τὸς κατέχοντάς σε δεσμούς, καὶ ἴσσαι τὰ τραύματα τῆς καρδίας σου· καθότι ἡ κατὰ τῆς ἀμαρτίας πάλῃ οὐδέποτε εὐοδοῦται διὰ σκέψεων καὶ θεωριῶν, ἀλλὰ δι' ἔργων καὶ πράξεων τολμηρῶν. Καταβύζων τὸ πρῶτιστον τῶν παθῶν σου, ἐξέτασον ἐπομένως πᾶσαν τὴν ἐν σοὶ κεκρυμμένην κακίαν, μεχριτοῦ ἀπαλλάξῃς σεαυτὸν ἐκ τῆς αἰεσθητοῦν τυραννίδος τῶν ἐγκλημάτων· ἔστι δὲ πρὸς τοῦτο φάρμακον προσφορώτατον, ἢ πρὸς τὸν θεῖον νόμον εὐλάβεια καὶ ὁ ἐγκάρδιος σιτισμὸς δι' ἀδελφούμενος εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τῆς ζωῆς. Μὴ νομίζῃς, ὅτι τὸ κυρίως ἀμάρτημα ἐνυπάρχει μόνον ἐν τῇ μεγάλῃ παρανομίᾳ· τὸ πλείστον μέρος τῶν ἀνθρώπων ἀπόλλυται, διότι ἀνεπιβλαβῆ καὶ συγγνωστά θεωρεῖ τὰ μικρὰ δὴθεν ἀμαρτήματα. Ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς, ὁ δόλιος καὶ πανούργος ὑπάρχων, τὴν ἀνάλωτον ψυχὴν οὐδέποτε προσβάλλει διὰ σκανδάλου ἰσχυροῦ, μήπως αὕτη ἐντρομος γενομένη ἀποσύγῃ τὴν ἐαυτῆς κατάπτωσιν καὶ εὐτέλειαν· ὅθεν καταμικρὸν ὁ πονηρὸς παρασύρει ἡμᾶς πρὸς τὰ ψυχώλεθρα ἀνομήματα, καὶ μᾶλλον χαίρει, βλέπων τὴν ἐπὶ ταῦτα βραδύτητα ἡμῶν, ἢ τὴν ἐφάπαξ καὶ ταχεῖαν προσέλευσιν· διότι ὅσον βραδυτέρα ἡ δεσποτεία αὐτοῦ, τοσοῦτον διαρκεστέρα καὶ σκληροτέρα. Διὰ ταῦτα λοιπὸν, τέκνον μου, ὀφείλων ἵνα τηρήσῃς σεαυτὸν καθαρὸν καὶ ἁμῶμον ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας, φεύγε πᾶσαν αἰτίαν ἀμαρτίας· α Μὴ ἄψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς υ(Κολ. β'. 21). Μὴ εἴπῃς, ὅτι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἔστι μικρὸν καὶ ἀδιάφορον· τὰ κατὰ σὲ μικρὰ καὶ ἀδιάφορα πολὺ σημαίνουν εἰς τὴν ζωὴν! Πληγὴ, γενομένη διὰ ῥαφίδος, πολλαῖς κατέστη ἀνίατος, ἢ μᾶλλον κινδυνώδης τῆς βρυτέρως ἀσθενείας. Τί γενήσεται, λέγεις, ἐάν φάγω ἀπαγορευθέντα τινὰ καρπὸν; ὅ,τι γέγονε, φαγούσης τῆς προμήτορος ἡμῶν Εὐχῆς, τοῦτ' ἔστι μέγα καὶ ὀλέθριον κακόν! Ἀδιάφορον τοῦτο, ἀγνοῶν ἐπιλέγεις, ἀδιάφορον; Καὶ ὁμοῦς ἐκλείπουσιν ἐπὶ τέλους αἱ δυνάμεις καὶ ἡ ὑπομονὴ σου, ἵνα νικήσῃς τὸ ἀπροσμάχητον αὐτοῦ κράτος· διό, ἐν θλίψει τότε ἐνοχοποιεῖς καὶ καταδικάζεις σεαυτὸν ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου τῆς ἐλεγχούσης σε συνειδήσεως· τὴν δὲ ζωὴν σου ἐξετάσας καὶ καταμετρήσας τὴν ἄλυσιν τῶν δεσμευόντων σε ἐγκλημάτων, μετὰ φρίκης παρατηρεῖς μέχρι τίνος ἀλογίᾳς κατηνέχῃς ὑπὸ τῆς παρανόμου ἀδιαφορίας σου· ἢ μήπως ἀγνοῇς, ὅτι σπινθὴρ ἐλάχιστος ἐξάπτει μεγάλαν πυρκαϊάν, ἥτις ἐν ἀκαρεῖ κατακαίει πᾶν ὅ,τι ἐν διαστήματι πύλλων ἐτῶν ἠθροίσται, καὶ μεθ' ὅσης πλείστης τῆς προσοχῆς ἐτηρεῖτο; Οὕτως εἰς λόγος ἀπλοῦς ἐξ ἀδιαφορίας λεχθεὶς, τιτρώσκει πλείστακις τὴν ψυχὴν τοῦ πλησίον σου, καθάπτεται τῆς αὐτοῦ ὑπολήψεως, καὶ ἐπομένως διεγείρει τὰ φοβερώτερα μίσση καὶ τὰς ἐπιβουλάς.

Καὶ ὑμεῖς μὲν οἱ τῆς παιδείας μέτοχοι ἐγχαυχᾶσθε καὶ ἐπερείδεσθε ἐπὶ τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς καὶ θεωρίας, ἐπὶ τὴν ὑμνουμένην ἀνταπάρνησιν καὶ ἐπὶ τῆς λογικότητος τοῦ ὑμετέρου βίου· οἱ λόγοι οὗτοι ἐξαίρετοι ὡς ἀληθῶς. Ἀλλὰ διὰ τί ἄρ' ἔτι ἀφρονεῖς

λόγων ἔχοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐστὲ ἐνδεεῖς ἐν τοῖς ἔργοις; προσέξατε μήπως ποτὲ αἱ λόγοι ὑμῶν ἐλέγξωσιν ὑμᾶς! ὁπόταν αἰσχύνη καὶ ὄνειδος κατακαλύψωσι τὰ πρόσωπα ὑμῶν!

Γενοῦ λοιπόν, τέκνον, εὐγενὴς καὶ ἀγαθός, ὅπερ ἐστὶ, ἀπόρριψον τὴν φιλαυτίαν, τὴν δοκησιοφίαν καὶ πᾶσαν κακοδοξίαν, πορεύου τὴν ὁδὸν τῆς ἐρημέρου ζωῆς σου μετ' εὐσεβείας καὶ πίστεως, ἐν ᾗ ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ καὶ ἡ ἀληθὴς εὐγένεια· φεῦγε πᾶσαν ἀθεμιτουργίαν ἣτις ἐμποδίζει τὴν ἠθικὴν σου τελειότητα, καὶ ἀποστερεῖ σε τῆς ἐν οὐρανοῖς ἀποκειμένης αἰδίου μακαριότητος. Ἡ ἀρετὴ ἐστὶ πάντων ἀνθρώπων κληρονομία, καὶ ἕκαστος εὐμοιρεῖ μέσων πρὸς τὴν ταύτης ἀπόκτησιν, ἐν οἷαδήποτε περιστάσει τῆς ζωῆς εὐρεθῇ· πᾶσα δὲ σοφία, τέκνον μου, ἐν τούτῳ συνίσταται, ἵνα πάντα τὰ περὶ ἡμᾶς συμβαίνοντα μεταστρέψωμεν πρὸς ἰδίαν καὶ τὴν τοῦ πλησίον ὠφέλειαν, χρώμενοι τούτοις, ὡς ἐντέλλεται ἡμῖν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκτιμώντες ταῦτα, ὡς διδάσκει ἡμᾶς ὁ αὐτὸς πανάγιος νόμος τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος. Εἰ δὲ θέλεις τέλειος εἶναι, γενοῦ πρῶτον τέλειος κατὰ διάνοιαν, μηδὲν πράττων ἀπερισκέπτως, γενοῦ τέλειος κατὰ θέλησιν, ἀποφεύγων τοὺς σκοπέλους τῆς ἰδιοτελείας καὶ τῆς κενοδοξίας, γενοῦ τέλειος κατὰ τὸ σὸν ἐπάγγελμα, οὐδέποτε καταχρώμενος ἢ ἀμελῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ περικοσμῶν ὑπὸ τῶν ἀρετῶν τῆς χριστιανικῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ἀληθοῦς φιλανθρωπίας· γενοῦ τέλειος ἐν τοῖς ἔργοις τῆς εὐσεβείας, εἰς ἃ ὑποχρεοῖς σε ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ συνειδήσις· ἐκτέλει πάντα ταῦτα μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ μετὰ τῆς δεούσης εὐλαβείας, καὶ ἔσῃ μακάριος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

ΠΕΡΙ ΠΕΤΡΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΒΩΚΛΟΥΖΗΣ.

—οοο—

Βωκλούζη, τὴν 18 Ἰουνίου 1858.

... Σὲ γράφω καθήμενος παρ' αὐτὴν τὴν πηγὴν τὴν ὁποίαν ἀπεθανάτισεν ὁ Πετράρχης διὰ τῶν στίχων του. Ὁ λεπτὸς φλοῖσθος τοῦ Σοργίου μὲ φαίνεται γλυκὺς ὡς τὰ μέλη τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου τῆς Ἰταλίας ποιητοῦ. Ἀλλ' ἀναφέρων αὐτά, ἐνθυμούμικι πόσον ἕκαστος αἰὼν, ἐκάστη χρόνου περίοδος, εἶναι ἰδιότροπος. Ὁ Πετράρχης, ὡς δὲν ἄγνοεῖς, ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα λατινιστί, τὰ ὁποῖα ἐθαυμάσθησαν διὰ τὴν γλαφυρότητα τοῦ ὕφους καὶ τὴν πολυμάθειαν τοῦ ἀνδρός· αὐτὸς πρῶτος, μετὰ τὸν θάνατον τῆς γλώσσης τῶν Ῥωμαίων, ἀνέστησεν αὐτὴν ἀνθρώπων ὅπως κατὰ τοὺς ἀχμαιωτέρους τῆς Ῥώμης χρόνους. Καὶ ὁμως ὅχι τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα περὶ ἀλλ' αἱ Rime τὸν ἀπεθανάτισαν,

διότι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο μᾶλλον ποιητικὴ. Ὅλοι οἱ ἐπαῖται ἐψάλλον τὰς *rimas* αὐτάς, καὶ, ὡς λέγει τις σύγχρονος, οὐδ' αὐτοὶ οἱ σοβαρότεροι ἴσχυον ν' ἀποφύγῃσι τὴν ἐπιρροήν των· *Gravissimi nesciebant abstinere*.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ὁ Πετράρχης οὐτε γραμμὴν ἔγραψεν ἰταλίστι εἰς τὸ πεζόν· τοῦλάχιστον οὐδὲν τοιοῦτο σώζεται. Ὁ ὁδηγός μου, ὅστις ὡς ὅλοι ἡ τοῦλάχιστον οἱ πλείστοι τῆς Εὐρώπης ὁδηγὸί, ἐξεύρει τινὰς ἀκραις μέσαις περὶ τοῦ Πετράρχου, μ' ἔλεγε πρὸ ὀλίγου ὅτι ἦτο μὲν ἄριστος ποιητής, ἀχρεῖος ὅμως ἄνθρωπος. — Διὰ τί; τὸν ἡρώτητα. — Φαντάσθητε, μὲ ἀπεκρίθη, κύριε· ἀφοῦ τόνον ἐθρήνει τὴν Λάουραν του, ἀφοῦ μάλιστα ἦτο καὶ κληρικός, ἐφάνη φρικωδῶς ἀπίστος καὶ πρὸς τὴν ἐρωμένην του καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπιδοθεὶς ἀσυστόλως εἰς αἰσχροτήτας. — Νομίζω ὅτι ὁ ὁδηγός μου ἔχει δίκαιον· διότι, καθόσον ἐνθυμούμαι, ἐκ τῶν πολλῶν φυσικῶν τέκνων τοῦ διανοητικῶς καὶ σωματικῶς γονίμου ἐκείνου ποιητοῦ, ἐπέζησεν αὐτῷ θυγάτηρ, μετὰ τῆς ὁποίας κατῴκει περὶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου του.

Ὁ ὁδηγός μου μ' ἔδωκε καὶ ἄλλας εἰδήσεις περὶ Πετράρχου, τῶν ὁποίων τὸ ἀκριβές μὲ ἀνενθύμισε τὸν φουστανελλοφόρον ἐκείνον τῶν Ἀθηνῶν ὁδηγόν ὅστις, ὡς δὲν θὰ ἐλησμονήσεις, ἔλεγε πρὸς δύο Ἀγγλους, μεταβαίνοντας εἰς Ναύπλιον χάριν περιηγήσεως ἐπὶ ἀτμοπλοίου Αὐστριακοῦ, ὅρ' οὐ ἤμεθα καὶ σὺ καὶ ἐγώ, ὅτι ἡ ξηρόνησος Δοκὸς ἦτο ἡ Ἀνδρος, καὶ αἱ Τσελεβίναι ἡ Ἀνάφη. Καὶ οἱ καλοὶ σου *Γχομπούλιδες* κατέγραψον ἀπλήστως τὰς πληροφορίας τοῦ σοφοῦ γεωγράφου των! Τίς οἶδε; πιθανόν καὶ νὰ ἐξέδωκαν ὁδοιπορικὰς ἀναμνήσεις εἰς ἃς αἱ δύο ἐκεῖναι ἐρημόνησοι νὰ μετεβλήθησαν εἰς ἀκμαζούσας πόλεις καὶ νήσους. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι νέον· εἰς αὐτὰ τὰ ἐν Ἀθήναις σχολεῖα δὲν διδάσκεται ἱστορία Ἑλληνικὴ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ μεταφρασθεῖσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐν ὅρος τῆς Πελοποννήσου εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα; Ὁ Ἀγγλος ἱστοριογράφος, ἔχων, ὡς φαίνεται, πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, θὰ εἶπεν εἰς τὸ ὅρος ἐκεῖνο· « Ἀρθητι ἐντεῦθεν καὶ βλήθητι ἐκεῖ, » καὶ τὸ ὅρος ἐγερθὲν καὶ περιπατήσαν μετέβη εἰς τὴν Ρούμελην.

Τώρα ἐνθυμούμαι ὅτι τὰ περὶ Πετράρχου θὰ σὲ εἶναι οἰκεία ἐνεκα τῆς μεταφράσεως τοῦ *Ῥιένζου* τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ἡ *Πανδώρα*. Ἐνθυμούμαι ὅτι ἐ συγγραφεὺς τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ διὰ τὰς ἀκρωτηριάσεις καὶ τοὺς σφετερισμοὺς τῶν μνημείων τῆς Ῥώμης ὠνόμαζε *κλασικὴν*. Καὶ ὁμως, πῶς ὁ κλασικὸς ἀγανακτήσας καὶ τοσοῦτον ἐνθουσιωδῶς ἐξυμνήσας τὴν Λάουραν, δὲν ἔγραψεν ὀλίγους καὶ στίχους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ῥώμης, ὑπὲρ ἧς ἐπαλλεν ὅσον καὶ ὁ *Ῥιένζης*; Συμπεραίνω ἐκ τούτων ὅτι ἡ μουσα τοῦ Πετράρχου θὰ ἦτον ὅλως ἐρωτόληπτος, ἢ μᾶλλον ὄνειροπόλος, διότι, ὡς ἐξεύρεις, πολλοὶ διίσχυρίζονται ὅτι ἡ Λάουρα ἦτο φαντασίας ἀνάπλασμα.

Ἡ Βωκλούζη (*Vallis Clausa* ἡ κοιλάς περικλει-